

VÄIKE-MAARJA VALLAVOLIKOGU

OTSUSE EELNÕU

Lähtudes Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 32 lg 1 ning planeerimisseaduse § 125 ja § 128 sätetest, esitame Väike-Maarja Vallavolikogule käesolevaga otsuse eelnõu, millega: **Soovime, et Väike-Maarja Vallavolikogu lõpetaks Avispea tuulealade detailplaneeringu menetlemise (üldplaneeringu järgi alad 1, 9 ja 14), võttes arvesse kohalike elanike arvamust ja huve.**

EELNÕU SELETUSKIRI

Meie– Eipri, Triigi, Avispea ja Määri külade ning kogu Väike-Maarja valla elanikud, kinnistuomanikud ja ettevõtjad – väljendame ühiselt oma vastuseisu Avispea tuulealadele 1, 9 ja 14 planeeritava tuulepargi rajamisele. Palume, et Väike-Maarja Vallavalitsus ja Vallavolikogu lõpetaksid nimetatud tuulealade detailplaneeringute menetlemise.

Meie kodud ja kinnistud paiknevad plaanitava tuulepargi vahetus läheduses, kuni 3 km kaugusel. Toome allpool välja peamised põhjused, miks me selle arenduse vastu oleme.

1. Tuulikute müra ja varjutus on häiriv ja vähendab oluliselt elanike heaolu

Tuuleala 1, 9 ja 14 mõjupiirkonnas on neli küla. Planeeritavate tuulikute kõrgus ja võimsus tähendavad, et müra ulatub märkimisväärsele kaugusele. Täna puuduvad Eestis teaduslikult piisavad ja pikaajalised seireandmed 280-meetriste ning 6–8 MW tuulikute mõjude kohta inimese tervisele, loodusele ja elukeskkonnale.

Tuulegeneraatorite monotoonne ja ööpäevaringne heli on paljude inimeste jaoks psühholoogiliselt häiriv, eriti vaikselt maapiirkonnas. Seetõttu ei saa seda võrrelda muu tööstus- või olmemüraga ega rakendada samu müranorme. Vaikselt, madala mürafooniga maapiirkonnas pääseb tuulikumüra eriti esile. Terviseameti sihtuuring ning rahvusvahelised teadustööd kinnitavad, et ka kehtivate müra normide piires jääv tuulikute heli võib põhjustada stressi, unehäireid ja kroonilist kurnatust. Pikaajaline stress ja magamatus võivad omakorda viia vaimse ja füüsilise tervise halvenemiseni. Otsused, mis põhinevad vaid modelleerimisel, ei ole teaduslikult piisavalt tõenduspõhised ja võivad viia keskkonna ja kogukonna huvide kahjustamiseni. Mudelprognoosid ei suuda arvestada inimeste subjektiivsete kogemustega.

Lisaks on tuuleala kohati paigutatud elamutest kagu suunas, mis tähendaks hommikust varjutust kodudele. Teisest küljest häirivad inimesi tuulikute punased ohutustuled mis samuti vilguvad kindla perioodiga. Kui inimene, kes on elanud aastaid oma kodukohas, ümbritsetuna loodusest ja öisest vaikusest või kes on soetanud endale maale kodukoha, kus linna kära ja valgusreostusest eest pakku tulla, siis rikutakse see ära.

2. Tuulikute infraheli kahjulik mõju inimese tervisele

Tuulikute infraheli võimalikku pikaajalist kahjulikku mõju inimese tervisele pole Eestis piisavalt uuritud. Samas on olemas juba märkimisväärne hulk rahvusvahelisi teaduslikke uuringuid, mis on kinnitanud, et tuuleparkidest tulenev infraheli võib põhjustada tervisehäireid, sealhulgas peavalu, unehäireid ja kroonilist stressi. WHO (2018) soovib piirata müra ja infraheli taset, kuid Eestis ei ole nende juhiste rakendamine veel seadusandlusse jõudnud.

Eestis puudub kaasaegne ja piisav seadusandlus infraheli mõõtmiseks tuuleparkide rajamise kontekstis. Olemasolevad mõõtmismetoodikad on vananenud ega kajasta tuulikutega seotud infraheli tegelikke tervisemõjusid. Infraheli mõõtmisi tehakse harva või need jäetakse hoopis tegemata, mistõttu jääb selle mõju hindamine puudulikuks.

Küsitlusuuringud mitmetes riikides näitavad, et osadel inimestel, kes elavad tuulikute lähedal, esineb mitmesuguseid tervisekaebuseid nn tuulegeneraatori sündroom (nt peavalu ja -pööritus, kumin kõrvus, üldine nõrkus, kortisooli taseme tõus ja sellega seotud ebamäärane ärevus, probleemid südame ja vererõhuga jpm), mille teket nad seostavad tuulikute infraheliga. Nimetatud tervisekaebuste osakaal on kõige suurem tuulikutest ca 2,5 km raadiuses elavate inimeste seas (kuni 15% inimestest). Kindlaks on tehtud, et nn tuulegeneraatori sündroomile on vastuvõtlikumad inimesed, kellel on eelnevalt migreen, vertigo või sisekõrva probleemid.

Väike-Maarja valda planeeritavate kuni 300m kõrguste tuulikute osas puuduvad terviseuuringud. Eelnevad uuringud on tehtud märgatavalt väiksema võimsuse (1,5-3 MW) ja kõrgusega tuulikute kohta.

Kuni pole selge, mis täpselt neid tervisehäireid põhjustab ja milline roll selles on infrahelil, tuleks tuulikute kauguse planeerimisel elumajadest lähtuda ettevaatusprintsibiist (Eesti keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 11 sätestab ettevaatusprintsibi, mille kohaselt tuleb vältida tegevusi, millel võib olla tõsine või pöördumatu mõju keskkonnale või inimeste tervisele). Teadaolevalt puuduvad uuringud Väike-Maarja valda planeeritavate kuni 300 meetri kõrguste tuulikute mõjude kohta, seega ei tohiks alгатada ega menetleda detailplaneeringuid sellistele tuulikutele.

3. Tuuleparkide ehitustööd, töötavate tuulikute maapinnale mõjuv vibratsioon ja avarii korral õlileke on ohuks põhjavee puhtusele ja kättesaadavusele.

Tuulegeneraatorite poolt tekitatav stabiilne maapinnale mõjuv vibratsioon võib ettearvamatult mõjutada piirkonda. Kahju võib saada nii põhjavee puhtus, kui ka kättesaadavus. Asume kaitsmata põhjaveega alal, kus põhjavesi on otseselt ohustatud pinnases toimuvatest muutustest. Pandivere piirkonna pinnakate on valdavalt õhuke (alla 5 meetri), kohati on aluspõhja karbonaatkivimid kaetud alla meetri paksuse pinnakattega. Maapinnalähedaste põhjaveekihtide tase paikneb valdavalt 5–15 m sügavusel maapinnast. Pandivere kõrgustiku piirkonna geoloogiline ehitus ja reljeefsus tingivad selle, et maapinnalt lähtuv reostus jõuab kiiresti pinna- ja põhjavette. Põhjavesi liigub kõrgustiku laelt äärealade suunas ning voolab välja allikates ning jõeorgudes. Tuuleparkide rajamisel paigaldatakse tuulikud ülimatele betoonvundamentidele. Kui sügavale pinnasesse betoonist vundamendid rajatakse, milline on selliste ehitustööde mõju meie õrnale ja tundlikule pinnasele/kaitsmata põhjaveele, on kõik teadmata ja ohuks meile kõigile.

Tuulegeneraatorite poolt tekitatav stabiilne maapinnale mõjuv vibratsioon võib samuti ettearvamatult mõjutada põhjavee kvaliteeti ja kättesaadavust.

Tuulepargi rajamine tähendab siin ka täiendavat reostusriski, eriti seoses tuulikute käigukastiõlide ja hooldusvedelikega. Põhjavesi ei talu väiksematki kogus saastet – see võib jäädavalt kahjustada kohalike elanike joogiveevarusid ja elukeskkonda. Näitena taas Lebavere baasi sõjaväe jääkreostus, kus kontrollpuurkaevu vesi sisaldas naftaprodukte 180 korda üle normi. Me ei ole nõus riskima võimalusega puhtast kaevuveest ilma jäämisega!

4. Negatiivne mõju kinnisvara väärtusele, piirangud maakasutusele ja ettevõtlusele

Teiste maade kogemusest on teada, et pärast tuulepargi rajamist langeb selle mõjualasse jääva kinnisvara väärtus, sest tuulikute häiriva müra, varjutuse ja loodusliku maastikuvaate rikutuse tõttu pole kinnisvara enam nii atraktiivne ostjatele, sealhulgas uue kodu rajajatele. Samas ei ole see risk tekkiv meie valikutest, vaid väliste arendusplaanide tulemusena, mille üle meil puudub otsene kontroll. Elanikud võivad olla sunnitud kolima, mitte omal soovil, vaid vältimaks kahju süvenemist. Lisaks piiravad tuulikute mõjualas kehtestatud normid uute eluhoonete rajamist, mis tähendab maakasutuspiiranguid kinnistuomanikele. Vallas ei ole tuuleparkide läheduses turism ja muu puhkemajandus võimalikud. Inimesed ei soovi puhata, matkata ega ööbida tööstusalal tuulikupargi kõrval.

Valla muutmine üheks suureks tuulepargiks vähendab tõenäosust, et meie valda sooviks kolida noori, tööealisi inimesi. Ilmselt soodustab selline tegevus hoopis valla elanike arvu kahanemist.

Meie hinnangul ei ole talumistasud piisavad ega õiglaselt arvestatud – need ei kata varade väärtuse langust ega võimalda alternatiivse elukoha soetamist.

5. Looduskauni maapiirkonna üle industrialiseerimine

Vaatamata sellele, et meie külad asuvad intensiivse põllumajandusega piirkonnas, elame me sellegipoolest looduskaunis ja rahulikus maakohas. Tehislikult domineeriv tööstusobjekt keset maastikku ei ole võrreldav loodusliku vaatepildiga. Mitmed meist on kolinud siia elama, et saada eemale linnakärast ja elada rahulikumas keskkonnas, lähemal loodusele ning nautida looduse helisid ja vaikust. Meil on siin juba piisavalt koormust – Lebavere nõukogudeaegsete baaside varemed meenutavad niigi, mida tähendab inimtegevuse jäme jälg looduses. Nüüd, kui piirkonda kavandatakse veel 280 meetri kõrguseid tuuliku, tekib küsimus: kas meie ümbruskonnast peabki jääma alles ainult vundament? See jätab mulje, et kui kuskil on veel puutumata loodus, siis see on viga, mis tuleb parandada.

6. Negatiivne mõju elusloodusele

Tuuleala 14, 1 ja 9 paikneb valdavas osas metsamassiividel ja ümbritsetud laiadest põllumassiividest. Ala toimib rohekoridorina, metsloomadele ja -lindudele. 27 hiigeltuuliku rajamine jätab kohalikku loodusesse sügava jälje. Tuulegeneraatorite mõju metsloomadele on seni veel vähe uuritud, kuid linnustiku puhul on teada lindude hukkumine. Keeruline on praegu öelda, millised liigid ja mil määral suudavad tuulikute olemasoluga kohaneda. Ka Väike-Maarja valla üldplaneeringu keskkonna strateegilise mõju hindamisel on öeldud, et „tõenäoline on tuuleparkide alade linnustiku mõningane vaesestumine“. Tuulepargi detailplaneeringu jaoks tehtav keskkonna strateegilise mõju hindamine keskendub põhiliselt haruldastele ja kaitsealustele liikidele. Kuid me ei tohi unustada, et ka „tavalistel“ loomaliikidel on õigus oma eluruumile.

Veel üks oluline aspekt – Avispea metsades on väga palju metsloomi, sealhulgas karud, ilvesed ja hundid, kes juba praegugi liiguvad aeg-ajalt kodude läheduses. Kui nende looduslik elupaik saab tuulepargi rajamise tõttu müra, vibratsiooni ja liikumise kaudu häiritud, võib see põhjustada järgmisi tagajärgi:

- Loomad võivad hakata liikuma rohkem asustatud alade suunas.

- Inimeste ja loomade kokkupuuted sagenevad, tõstes ohtu nii elanikele kui loomadele.

- Tuulikute ja taristu rajamisega katkestatakse liikumiskoridorid, mis võib hävitada loomade looduslikud rändeteed.

-Eriti ohtlikuks muutub olukord lastega perede jaoks, kelle kodud ja õuealad võivad jääda loomade uude liikumistrajektoori.

Arvestades, et metsloomade lähedus on juba täna probleem, oleks äärmiselt vastutustundetu neid veelgi kodude poole suruda.

7. Vallavalitsusepoolne puudulik teavitustöö tuuleparkide rajamise teemal ja piirkonna elanike olematu kaasamine tuuleenergia arendamise arutellu.

Tuulepargi rajamine on koostööprojekt, kus protsessi kõigis etappides peaks osalema ka kohalikud elanikud. Paraku kinnitati Väike-Maarja valla üldplaneering ilma, et valla tuulepargi piirkonna elanikke oleks teemast arusaadaval ja üheselt teemat avaval viisil teavitanud või menetlusse kaasatud. Enamus tuulepargi mõjualasse jäävates piirkondades ei korraldanud üldplaneeringu koostamise käigus planeeringu tutvustamiseks avalikku väljapanekut või arutelusid. Me ei ole nõus, et meie võimalusi oma elukeskkonna eest seismise osas on minimeeritud.

Vald- on seal elavad inimesed. Vallavalitsus peaks esindama ja teostama valla elanike huve ning tahet, tegutsema nende hüvanguks. Valla infolehes ja kodulehel on olnud selle olulise teema kohta äärmiselt vähe infot, arutelust rääkimata. Selliseid suuri arendusi ei tohiks ilma rahvaga arutamata ja konsulteerimata teha.

Selline üleolev suhtumine vallavalitsuse poolt ei ole aktsepteeritav.

Kokkuvõtteks

Oleme seisukohal, et kõige tähtsam on kohalike elanike elamisväärne elukeskkond, mitte arendajate või valla majanduslikud huvid. Kas me hävitame elanike elu- ja looduskeskkondi riikliku taastuvenergia eesmärgi täitmiseks või kellegi ärihuvide nimel? Ükski ärihuvi ei tohiks kaaluda üles ulatuslikke negatiivseid mõjusid elukeskkonnale, loodusele ja inimeste elukvaliteedile. Taastuvenergiale ülemineku peamine eesmärk on kliimamuutuste leevendamine, ent üks eesmärk ei tohi hakata hävitama teisi, näiteks elurikkuse säilitamist või inimeste heaolu ja tervist. Me ei otsi tasusid ega leevendusi. Me ei taha „kompenseeritud elukeskkonda“. Soovime, et säiliks õigus rahule ja terviklikule loodusele.

Hea vallavalitsuse ja vallavolikogu liige - tuletame meelde, et oleme Sind valides andnud volituse seista meie huvide ja heaolu eest.

Eipri, Triigi, Avispea ja Määri elanikud
Väike-Maarja valla elanikud, kinnistuomanikud ja ettevõtjad

28. juuni 2025